• Ош облустук филармониясына 10 жыл

ТАЛАНТТАРДЫН

Ош областтык Р. Абдыкадыров атындагы филармонияга 18-майда 10 жыл толот. Бул убакыттын аралыгында чыгармачыл жамаат изденүүнүн бир топ татаал да, түйшүктүү дагы узак жолун басып өттү. Азыр бир катар кемчиликтерден арылып, чыгармачылыктын азаптуу өрүшүнө карай багыт алды. Анда эмесе анын басып өткөн тарыхынан кеп салалы.

1987-жылы 27-апрелде Кыргыз ССР Министрлер Советинин «Ош областынын борбору —Ош шаарына филармонияны ачуу жөнүндө» № 24—Р Буйругу чыгат. Ушул Буйрукту иш жүзүнө ашыруу Эл депутаттарынын Ош областтык Советинин аткаруу комитетине жана партиянын Ош областынын комитетине жүктөлөт. Бул буйруктун негизинде филармониянын штаттык расписаниесин түзүү жана аны кадрлар менен камсыз кылуу жагы Ош областтык маданият башкармасына, Кыргыз Республикалык Токтогул атындагы филармониянын жетекчилигине жүктөлөт. Аты аталган буйруктун негизинде Республика тарабынан жаңы ачылып жаткан филармониянын алгачкы уюштуруу иштерине 13 миң рубль (буюмдарды сатып алуу, эмгек акы ж.б.) акча каражаты бөлүнөт. Ошентип, филармониянын жетекчилик кызматына (уюштуруу, филармонияны ачуу, кадрларды тандоо ж.б.) ошондогу областтык ички иштер башкармасынын жооптуу кызматкери, обончу, аткаруучу Токон Эшбаевдин кандидатурасы коюлат да, областтык партия комитети, облисполком, Кыргыз маданият Министрлиги тарабынан буйрук менен 14-июль 1987-жылы дайындалат.

Ал эми филармониянын көркөм жетекчилигине ушул эле буйруктун 2-пункту менен Ош мамлекеттик музыкалык окуу жайынын окутуучусу Абдыкадыр Белеков кабыл алынып, ушул эле буйруктун 3-пунктунун негизинде бир жылга 27 миң рубль филармонияга план коюлат.

Аталган эки жетекчи кадрлар менен филармонияны толуктоо, материалдык техникалык базаны чыңдоо менен кошо сентябрь айында Жалал-Абад шаарында 1987-жылдын 15—16—17—18-декабрында Ош шаарында Т. Эшбаев өзүнүн катышуусу жана уюштуруусу менен бирге обончу—аткаруучу Жолдошбек Мамажанов, ошондогу концертти алып баруучу болуп иштеген азыркы Кыргыз Республикасынын эл артисткасы Саламат Садыкованын катышуусу менен, жаңы артист-солист Махбурат Орозбаева, Улук Курманалиева жана башка келишим менен убактылуу иштеген артисттердин күчү менен биргеликте эл ичине концерттер коюшуп, 27 миң рубль планды толтуруп рапорт беришет. Ошентип, артистерди толуктап, 1988-жылдын 18-майында ОКДТда филармониянын концерттик сезонунун официалдуу ачылышы болуп, бул ачылышка Кыргызстан КП Борбордук Комитетинин биринчи секретары Апсамат Масалиев баш болгон Республикалык, областтык, райондук жетекчилер катышат.

Ошентип, 1992-жылга чейин филармониянын материалдык-техникалык базасы улам чыңалуу менен таланттуу кадрлар менен толукталып, эски чиркөөнүн имаратын реконструкциялап концерттер үзгүлтүксүз болуп турат. Ар бир кварталдык пландар толуп, сыйлыктарга жетишилет. Филармониянын алдындагы эл аспаптар оркестри (жет. А. Белеков), фольклордук, ооз комузчулар, комузчулар ансамблдери (Ж. Белекова), А. Белеков) түзүлөт. Мындан башка филармонияда акын Султан Боролдоев, ошондой эле өзбек ыр-бий ансамбли «Наргиз» (жет. А. Тургунов) баш болгон топтор иштеп турат. Кийинчерээк куудулдар тобу түзүлүп, Ж. Алыкулов, А. Иманкулов, музыкант-обончу Абидин Темировдор кошулушат. Ошондой эле турган «Ош» жана «Байге» аттуу орус-кыргыз эстрадалык топтор иштейт. Бул эстрадалык топтор түзүлөт; Бардыгы 16 адамдан түзүлгөн эстрадалык топтор жандуу музыкалык аспаптар менен иштешет. «Ош» эстрадалык тобунун жетекчиси А. Кароль, «Байге» эстрадалык тобунун жетекчиси К. Курбантаев 1993-жылдын 12-мартына чейин иштеген.

1992-жылы февралда чиркөөнү—филармония жайгашкан имаратты тарыхый ээлерине кайтарып бергенден кийин областтык филармониянын имараты жок калган.

«Ош» эстрадалык тобунда эң алгач Айдаралиев Эрмек, Алибаева Дилбар, Задорожный Анатолий, Даминов Александр, Гельмел Владимир, Калмацуй Анатолий, Юсупов Жахангир, Легута Александр, Зулпуев Таалай, Исабеков Талгар, Клубникин Сергей, Кочубекова Ырыс, Курбантаев Каныбек жана башка таланттуу артисттер иш жүргүзүшөт. Ал эми «Байге» эстрадалык тобунда алгач Молоев Бекбосун жетекчилик кылып, анын колундында Калыков Арстан, Пакыров Улукбек, Ураимов Садык жана башка артистер ийгиликтүү иштешет.

Областтык филармонияга 1993-жылдын 13-мартынан директор болуп Абдырахман Байтөрөев, 1994-жылдын сентябрынан Аскар Сыдыков, 1995-жылдын мартынан Разак Сатыбалдиев иштейт. Ал эми 1997-жылдын ноябрынан баштап элибизге белгилүү обончу—аткаруучу, филармонияда көп жылдан бери иштеген Бабаравшан Тургунбаев директор болуп иштеп жатат.

Филармониянын астында бийчилер группасы түзүлүп, алгач анын жетекчиси болуп Тургунов Абдибасил иш жүргүзгөн. Бийчилер Раимова Гүлнара, Закирова Разия, Шакиров Хаким, Раимжанов М., Каримов Р., Турдакунова А., Жураев Р., Разыков Ж. ж.б. артисттер иштешкен.

Ош филармониясынын эң алгач «Таңшы кайрык» аттуу фольклордук тобу түзүлүп, ага Курбаналиева Улук, Белекова Жыпар, обончу-аткаруучу Кадыров Алтымыш, акын-импровизатор Боролдоев Султан, обончу-аткаруучулар Темиров Абидин, Төрөбеков Абдыманап, Ибрагим Жунусов, солисттер Нургазиева Рая, Орозбаева Махбурат, Чудунова Гүлүйпа, Түрдубаева Бактыгүл, Субанкулова Гүлүмкандар иштешет.

1988-жылдардан баштап айрым жумуштан ар түрдүү себептер менен кетип калган обончу—аткаруучу —ырчылардын ордуна жаңы талантуу ырчы— аткаруучулар кабыл алына баштайт. Мисалы; фольклордук жанрга Акимбеков Абдибали, Жортушова Калия, Турсункулов Камчыбек, сүйлөө жанрына Эргешов Ырыскул, Бөрүбаев Кабулжан, Иманкулов Абдылда, Бердибеков Манас, Алыкулов Жаныбек сыяктуу бүгүнкү Республикабызга белгилүү болуп калган юморист-сатирик артисттер алгач фларманияда өз дөрүнүн чыгармачыл жолдорун башташкан. Кийинчерээк филармонияга белгилүү куудул Дөөлөт Мадымаев артист болуп ишке кирет да, ал 1996-жылдын сентябрь айына чейин иштеп турат да, октябрдан баштап «Аралаш—2» куудулдар тобун уюштурат. Бул топко Эргешов Сайдин, Келдибеков Бекболот, Нурумбетова Мейилкандар кабыл алынып, өздөрүнүн чыгармачылык гастролдорун Чаткал, Лейлек, Баткен, Алай, Өзгөн, Аксы, Ала-Бука, Кара-Кулжа, Ноокат ж.б. шаар—кыштактарга өз өнөрлөрүн көрсөтүшөт.

УЯСЫ

1993-жылы апрель айынан баштап белгилүү обончу-аткаруучу Бабаравшан Тургунбаев филармонияга артист болуп кирет. Ушул эле жылдан өзгөчө жанрдын артисти болуп СССР спортунун мастери Алым Ажыматов, ырчы-аткаруучу солистка Төрөбаева Касиет. 1994-жылдан ырчы кыздар Эркинбаева Турганбү, Раимбекова Лира, Сейдалиев Бакыт, Сыргабаев Мурат, кийинчерээк Таласова Гүлшада келип иштейт.

1993-жылдын декабрь айынан баштап «Ош булагы» аттуу өзбек ыр-бий ансамбли түзүлүп иштей баштайт. Анын жетекчиси болуп, балетмейстер Нуржахан Гапирова келет. Бул группада эң алгач музыканттар Мамажанов Хабибилла, Маккамов Абдурашит, Сарымсаков Алишер, Мырзаев Адылжан Матусманова Айгүл иштейт. Эл эми бийчилер Сабитова Ферузахан, Касымова Гүльмира, Мадаминова Дильфуза, Хакимова Зульфия, Гараева Феруза Алиева Тахмина, Сарикова Рано, Храмова Светланалар кабыл алынышат. Дойрачы болуп Узакбаев Немат ишке кирет. Азыр бул «Ош булагы» ыр-бий ансамбли ийгиликтүү иштеп жатат.

Ал эми Ош облустук Р. Абдыкадыров атындагы филармониянын тарыхында эл аспаптар оркестринин ролу өзгөчө. Оркестр эң алгач 1988-жылы «Насыйкат» деген ат менен түзүлөт да, ага жетекчи болуп Мамат-Тахир Сулайманов иштейт жана аны уюштурат. Оркестрдин солисттери болуп Абдыманап Тургунбаев, Ашым Молдокулов, Бекболот Абдувалиев, Маткул Назашов, Адылбек Керезов, Жолдошбек Кокумов, Кайыбек Орозалиев жана башкалар ишти алдыга жылдырышат.

Кийин кээ бир өзгөрүүлөргө байланыштуу жаңы артисткалар кабыл алынат жана оркестрди толуктоо иши жүгүзүлөт. 1990-жылдардан Азимбаева Гулбар иштеп. 1994-жылдан Умарочып, Тургунбаева Бактыгүл ва Малика, 1995-жылдан Токторбай кызы Орозгул, 1997-жылдан Кожомжаров Абды, Абдыкадырова Сюта артист болуп киришет. Ал эми бүгүнкү чейин ийгиликтүү иштешкен артисттердин аттарын да өзгөчө белгилеп кетүүгө туура келет. Алар; Ахматалиева Эркайым. Кузнецова Светлана, Исраилова Эркейым. Орунбаева Бегайым. Темиркулова Нургүл, Аттокурова Нурийла ж.б. Ал эми Бабашова Токтобубу репетитор болуп бир топ жыл иштейт. Азыр оркестрди 1996-жылдан бери Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер Ашым Молдокулов жетектейт.

1994-жылдын 15-ноябрында Ош облустук мамлекеттик администрациясынын ошол учурдагы башчысы Абдыганы Эркебаевдин колу коюлган № 154-Токтомунун негизинде Ош облустук филармонияга көзү өтүп кеткен залкар обончу-мелодист, аткаруучу, Кыргыз Республикасынын Эмгек сиңирген артисти Рысбай Абдыкадыровдун ысмы ыйгарылат. Р. Абдыкадыровдун ысмын өчүрбөй татыктуу алып жүрүү үчүн артисттер, бийчилер, обончу-аткаруучулар, акындар чыгармачылык менен эмгектенишип, филармониянын атын алыска угузушууда. Алардын катарында Кыргыз Рсеспубликасынын эмгек сиңирген артисттери Токон Эшбаев, Фахридин Баяков, Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмерлер-музыкант Ашым Молдокулов, акын жана жазуучу Кармышак Ташбаев, обончу-аткаруучулар Мурат Сыргабаев, Акбаралы Тасмаев, комузчу-дастанчы Шайдоо Кожогелдиев, солисткалар Лира Раимбекова, Турганбү Эркинбаева, Рая Нургазиева, Касиет Төрөбаева, темир ооз комузду сызгырылта ойногон Жыпар Белекова, сатирик-куудулдар Дөөлөт Мадымаев, Сайдин Эргешов, Бекболот Келдибеков, жана Мейилкан Нурумбетовалар ийгиликтүү иштешип жатышат.

1997-жылдын 25-февралындагы Кыргыз Республикасынын өкмөтүнүн №02/117 «Буйрук распоряжениеси» менен «Кыргызкино» Госконцерниинин карамагындагы «Космос» кино- таетрынын имаратын Р. Абдыкадыров атындагы Ош облустук филармониянын балансына өткөрүлүп берилет.

Бүгүнкү күндө театрдын имаратын кайрадан реконструкциялоо боюнча «Ош—3000» генералдык планына киргизилип, курулушчулар бул ишти колго алышып, ремонт жана реконструкциялоо жумуштарын аткарып жатышат. Демек, келечекте Ош шаарынын борборундагы бир маданият сарайынын имараты пайда болуп, элибиздин рухий талабын канааттандырып туруучу күн алыс эмес.

Бүгүнкү күндө областтык филармониянын жалпы чыгармачыл жамааты жаңы программадагы номерлерди жаратуунун үстүндө тынымсыз иш алып барышууда. Келечекте комузчулардын ансамблдерин түзүү, хор жамаатын уюштуруу жагы да пландаштырылууда.

К. АЛИКЕТЕГИН.